

Internt notat:

Søk etter elvemusling (*Margaritifera margaritifera*) i Hurdalselva.

Dato: 30.6.2023

Til: Statsforvalteren i Oslo og Viken og Viken fylkeskommune

Fra: Vannområdet Hurdalsvassdraget/Vorma

Kopi: Hurdal kommune og Hurdal Grunneierlag.

Sak: Kontroll/søk etter elvemusling i Hurdalselva.

1. Innledning/bakgrunn

Hurdal Grunneierlag har fått tillatelse til fysiske inngrep i vassdrag fra Viken fylkeskommune i samråd med Statsforvalteren i Oslo og Viken. Prosjektet skjer i samarbeid med Vannområdet Hurdalsvassdraget/Vorma, som bistår bl.a. med kunnskapsgrunnlaget. I tillatelsen står det: «*Det er registrert et enkelt individ av elvemusling i de nedre områdene av vassdraget, tiltakene som planlegges vil ha stort fokus på å ikke skade dette individet.*» Huvo ønsket derfor å følge opp dette.

Vi er kjent med to uavhengige undersøkelser som er gjort tidligere, hhv. i 2009 og 2010.

Konklusjonen i rapporten i 2010 for Hurdalselva var:

«*Kun en levende elvemusling ble funnet på samme sted som påvist av Høitomt i 2009 (Høitomt 2010). Dette funnet er såpass spesielt at vi mistenker at dette individet er satt ut av noen som eksempelvis har tatt muslingen med seg fra den nærliggende Gjøddingelva, for så kvitte seg med den etterpå. Vi fant ikke tegn til elvemusling øvrige steder vi undersøkte, men utelukker ikke at den kan forekomme høyere opp i vassdraget. Bestanden av vertsfisk (en ungfisk av ørret 1+ uten larver) var også svak oppstrøms partier der muslingen ble funnet.*»

Klipp fra Sandaas og Enerud 2010, som viser hvor det ene eksemplaret ble funnet både i 2009 og i 2010.

Bilde av den avsøkte strekningen av Hurdalselva.

2. Oppfølgende undersøkelse i 2023 - metode

Arbeidsgruppa for restaurering av Hurdalselva representerer i sum svært god lokalkunnskap, og deltagerne har gått elva «opp og ned» mange ganger. Ingen av de vi har snakket med har noen gang observert elvemusling i Hurdalselva i nyere tid. Men vi ønsket å foreta en ekstra utsjekk der det ene individet ble funnet i 2009 og i 2010.

Det ble brukt en standard vannkikkert. Hele arealet merket av i rapporten til Sandaas og Enerud (2010) ble gjennomført den 29. juni 2023. Startpunktet var ca. 50 meter oppstrøms øverste lagerbygning til Monter, og det ble søkt helt til «fossen». Det er en strekning på ca. 140 meter.

Vannkikkerten som ble brukt for å lete etter elvemusling. Det var gode lysforhold og lite vann da letingen pågikk.

Det var svært gode lysforhold og klart vann den dagen det ble søkt, og lettskyet oppholdsvær. Det ble søkt systematisk gjennom mer eller mindre hele strekningen, og særlig på de få partiene i elva med litt sand/grus. Søket tok vel 1,5 timer. Det var lite vann i elva, og kun et fåtall kulper var dypere enn ca. 20 cm. I det alt vesentligste var vanddybden mindre enn ca. 30 cm. De dypeste partiene var like oppstrøms «fossen», med 50 - 60 cm dyp. Bunnen består i all hovedsak av mellomstore steiner, der

fraksjoner på 70 – 300 mm dominerer. I mellom disse steinene ligger noe grus. I kulpene nederst var det noen større steiner. Men elveleiet er dominert av mellomstore steiner som er «armert» med litt grus/småstein innimellom, og vil åpenbart være krevende for muslinger å bevege seg i. Det var svært få større steiner som danner bakevjer/rolige strømforhold når det er større vannføring. Men pga. lite vann i elva, rant den stilleflytende den dagen, og med god sikt gjennom vannet. Det var ingen grus/sandforekomster som var større enn ca. 20 x 30 cm.

3. Funn og konklusjon

Det ble ikke påvist noen elvemuslinger. Det ble også aktivt lett etter, men ikke funnet spor etter elvemuslinger på partiene med sand. Med så gode leteforhold, vurderes oppdagbarhet den dagen å være stor. Men det er likevel fort å overse en enslig musling, særlig dersom den står innimellom større steiner. Det er 13 år siden sist det ene individet ble påvist. Sandaas og Enerud (2014) konkluderer også med at det sannsynligvis ikke er rekruttering i Hurdalselva. Det vurderes som lite sannsynlig at det fortsatt finnes elvemusling i Hurdalselva, men kan selvfølgelig ikke utelukkes helt. Det mest sannsynlige er at elvemusling må betraktes som utryddet i Hurdalselva, og reetablering anbefales på et senere tidspunkt, etter at de fysiske forholdene er forbedret.

For øvrig ble det observert 1 stk. ørret (ca. 25 cm stor), og flere hundre ørekyter. På nedre del av strekningen var det en god del elvemose og påvekststalger på steinene.

Restaureringsprosjektet i regi av Hurdal Grunneierlag skal for øvrig verken grave i, eller kjøre med maskiner på denne aktuelle strekningen uansett. Det ligger ikke inne som del av planene. For sikkerhets skyld er også gravemaskinførere og NaturRestaurering AS (fagkyndige rådgivere i felt) bedt om å være påpasselige i tilfelle det likevel skulle «dukke opp» elvemuslinger. Da er instruksjonen at individene forsiktig skal flyttes litt oppstrøms, slik at de ikke skades.

4. Kilder

- Høitomt, G. 2010. Søk etter elvemusling (*Margaritifera margaritifera*) i 2 vassdrag i Hurdal kommune. Akershus. Kistefoss Skogtjenester AS.
https://www.huvo.no/filer/dokumenter/rapporter/eksterne/biologisk-mangfold/Kistefos_2010_Sok_etter_elvemusling_Hurdal.pdf
- Sandaas K. & Enerud J. 2014. Utbredelse og bestandsstatus for elvemusling *Margaritifera margaritifera* i Oslo og Akershus 2014. Naturfaglige konsulent tjenester. 22 sider.
<https://www.huvo.no/filer/dokumenter/rapporter/eksterne/biologisk-mangfold/Naturfaglige-konsulenttjenester-2014-Elvemusing-i-Akershus.pdf>
- Sandaas K. & Enerud J. 2010. Overvåking elvemusling i Oslo og Akershus fylker 2010. Naturfaglige konsulent tjenester. 21 sider
<https://www.huvo.no/filer/dokumenter/rapporter/eksterne/biologisk-mangfold/Naturfaglige-konsulenttjenester--2010-Elvemusing-i-Akershus.pdf>

<i>Postadresse</i>	<i>Telefon</i>	<i>E-post</i>
Vannområdet Hurdalsvassdraget/Vorma	66 10 50 67/66 10 50 00	postmottak@nannestad.kommune.no
c/o Nannestad kommune	<i>Telefaks</i>	<i>Internett</i>
Teiealleen 31	66 10 50 10	www.huvo.no
2030 Nannestad		